

Рецензії

ГЛИБИНИ РІКИ

Поліщук Ярослав. "Мости і мілини". Черкаси: Брама, 2004. – 88 с.

Взявши до рук ошатну книжку Ярослава Поліщука "Мости і мілини", одразу звертаєш увагу на оригінально оформлену обкладинку, де зображено два силуети в українських національних строях, між ними – клеписдра, в якій розміщено текст. Почала читати саме з цього тексту. Погортавши книжку, прочитала текст під малюнками до трьох розділів ("Гераклітова ріка", "Мости", "Мілини"). Тоді зазирнула до змісту, шукаючи твори, що дали назви розділам, але твору з назвою "Мілини" там не знайшла. Це і стало першим запитанням, яке поставила мені книжка. Далі було, щонайменше, тридцять сім запитань (саме стільки творів міститься у ній).

У передмові автор пише: "Простодушно гадаю, що [...] задавати собі питання – не те саме, що задавати собі відповіді на них. І, певна річ, сподіваюся на розуміння. Не конче на одностороннє, радше на солідарність у запитанні важливих речей. Писання завжди приречене на діалог..." (с. 5). Книжка Я.Поліщука спонукає до такого діалогу: адже автор обирає предметом розмови "вічні питання" – життя/смерть ("Ранки і вечори"); дитинство/зрілість ("Архів дитинства", "Візерунки часу", "Три доби пізнання", "Подорожі в минуле"); відчуженість між людьми ("Самотність", "Планети з паралельними орбітами"); неспроможність почути іншого ("Розмова"), бажання бути потрібним ("Комусь-потрібність") тощо.

Автор чітко не визначає жанру текстів, але їхня тематика, підзаголовки до книжки (думки), визначення текстів як "рефлексії" наближають їх до філософської мініатюри. Роздуми Я.Поліщука органічно вбирають у себе набутки філософської думки

(св. Франциска, Геракліта, стоїків, Лао-Цзи, Ніцше, Гайдеггера), літератури та літературознавства (Мілан Кундера, І.Франко, Стефанік, Коцюбинський, Тичина, Гете, Владислав Реймонт, Льюїс Керолл та багато інших). Автор має розвинене мовне чуття, тонке знання семантики й етимології слова ("Розмова", "Білий світ"), йому притаманні вишуканість і простота стилю.

Попри те, що Я.Поліщук вказує на фрагментарність книжки "Мости і мілини", тексти об'єднані наскрізним символом часу. Він присутній у назві багатьох мініатюр – "Візерунки часу", "Три доби пізнання", "Подорожі в минуле", "Ранки і вечори". Іноді символ прихований від читача ("Мости", "Пам'ять", "Гераклітова ріка").

Людське життя на землі вписане в часові виміри (від народження до смерті, від дитинства до старості); час допомагає впорядковувати події нашого життя, відбираючи певні моменти до архіву пам'яті: з плином часу ми змінюємо своє ставлення до окремих моментів нашого минулого. До речі, плин часу – це і є плин нашого життя-ріки, в яку інколи намагаємося вступити двічі ("Гераклітова ріка"). Ось так, принаймні для себе, розгадала символіку клеписдри й тексту під малюнками до розділів. У цих текстах рядки набігають один на один, ніби хвилі. Та й колір шрифту блакитний. Силуети ж, зображені на обкладинці, мені видаються продовженням символу ріки-часу. Це той своєрідний діалог поколінь, що формує етапи пізнання світу й себе в ньому – наука старших, власний досвід у відношенні до цієї науки ("Три доби пізнання"). Діалог, який згортається через втечу молодого покоління від реального, традиційного світу до віртуального

(“Планети з паралельними орбітами”). Це пізнання себе в національних і загальнолюдських вимірах (“Країна без новин”, “Халява”).

“То тільки у наших прапредків Адама і Єви було незліченно багато часу для пізнання. Пересічній людині його відміряно досить скупко”, — пише Я.Поліщук у мініатюрі “Три доби пізнання” (с.40). Оце пізнання — пізнання добра і зла, завжди актуальної проблеми вибору (“Чи битися зі змієм?”). Текст цей віднесено до розділу “Мілини”. Чому? На мою думку, пояснити це допоможе цитата з книжки Пабло Неруди “Дім на піску”: “Народжуючись, щоб бути і знати, ми швидко вчимося обгороджувати й закривати. Наш малий дар світу — це світ, який ми звузили” (Море // Иностранная литература. — 2004. — №10. — С.142). Світ змалілий та обмілілий, в якому “бракує свята для Душі” (с.65), обмаль хвиль для радості і краси (через брак часу, невміння бачити), рідкістю стає щирість і “невичерпність почуття” (с.49).

Ось такі філософські глибини відкрила мені книжка Ярослава Поліщука. Але, як

писав Герман Гессе, “кожному справжньому читачеві безкінечно великий світ книжки відкривається по-іншому, кожен в ньому шукає і знаходить ще й себе самого” (Магія книги // Иностранная литература. — 2004. — №10. — С.221).

“Мости і мілини” — книжка, яку хочеться читати й перечитувати. Вона спонукає до роздумів, спонукає ставити запитання і шукати на них відповіді, пізнавати себе. Дуже хочеться, щоб таких книжок було якомога більше, — особливо тепер, коли світ багато в чому нагадує задзеркалля, де погане видається добрим, а добре — поганим.

Заключна мініатюра має назву “Без відкриттів?”. Із певністю можна сказати, що книжка Ярослава Поліщука не залишить уважного читача без відкриттів. Автор створює свою “автономію мислення” (с.4), залишаючи право кожному читачеві творити власну. Погоджуватись і сперечатись, вступаючи в діалог. Тож запрошую всіх приєднуватись до цікавої і плідної розмови з автором і з самим собою.

Надія Гаврилюк

Валентина Соболев

ТЕЧІЯ ЖИТТЯ І ТЕЧІЯ ДУМКИ

Із першого погляду ця книжка приваблює незвичайним оформленням. Гортаючи цю книжкову новинку, переконуєшся також, що вибаглива форма задумана як відповідність вишуканому змістові. “Мости і мілини” написано в новому ключі, це — книга-притча (“густа інтелектуальна проза”, як зазначено в анотації), що спонукає читача до глибоких роздумів про найважливіше. Важко відірватися від інтригуючої та щирої оповіді Я.Поліщука. І вже наприкінці, сприймаючи останні акорди твору (“Без відкриттів?”), ловиш себе на думці, що цю річ можна порівняти із Рікою, яка несе свої поетичні хвилі до Світового Океану — літератури, культури, філософії. Невелика обсягом збірка скомпонована за всіма правилами добротної композиції. Три розділи “Мостів і мілин” — то три частини добре продуманої цілісної картини світу та людини в ньому. Розділи змістовно та симетрично формують матеріал. Це “Геракліто-

ва ріка”, “Мости” та “Мілини” — кожен містить по дванадцять нарисів-есеїв, за винятком другого, до якого увійшло на один більше. Кульмінаційним пунктом середнього розділу я б назвала есей “Про щирість”, в якому автор поєднує в одне таємницю світогляду і творчості.

Роздуми і слова кладуться у книжці логічно-послідовно і красиво, означаючи плин думки “з вершини і низин”. Видно, що автор досконало володіє словом, уміє видобути з його допомогою різні художні ефекти — іронічної гри або відвертої сповіді, співчуття, довірливості. Вміє він і переконувати свого читача. Нерідко елемент полеміки вгадується в самій основі задуму цих коротких нарисів (“Схід-Захід”, “Свято, що не відбулося”, “Країна без новин”, “Без відкриттів?”). Очевидно, автор намагається опротестувати якісь стереотипні уявлення, протиставляє їм добре аргументовану власну позицію, поєднуючи елементи

Слово і Час. 2005. №3